
Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord

27 juni 1995

693-22

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord / [Commissie voor de milieu-effectrapportage].

- Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-879-7

Trefw.: milieu-effectrapportage; Flevoland / dijkversterkingen ; Flevoland.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de Provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

uw kenmerk
MPV/95.004386/B

uw brief
d.d. 27 april 1995

ons kenmerk
U450-95\vb\mw\693-21

onderwerp
Advies voor richtlijnen Dijkversterking
Oostvaardersdijk Noord

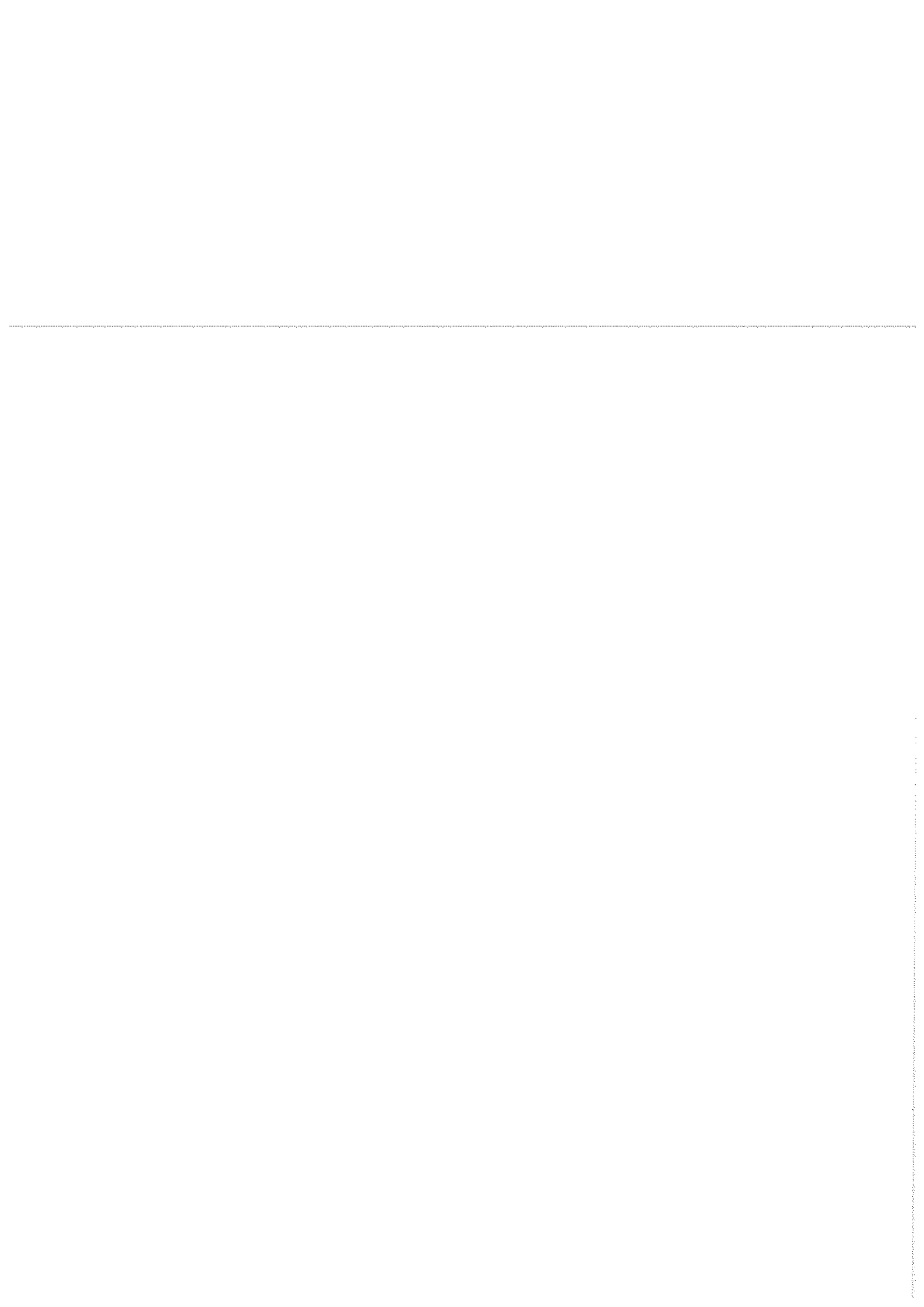
doorkiesnr.
030 - 347651

Utrecht,
27 juni 1995

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

mr. J.W. Kroon
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord

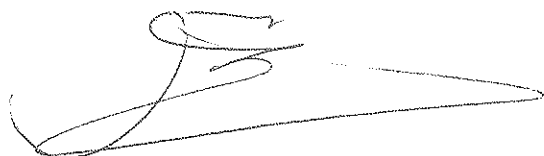
Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Dijkversterking
Oostvaardersdijk Noord

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord,

uitgebracht aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland door de
Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

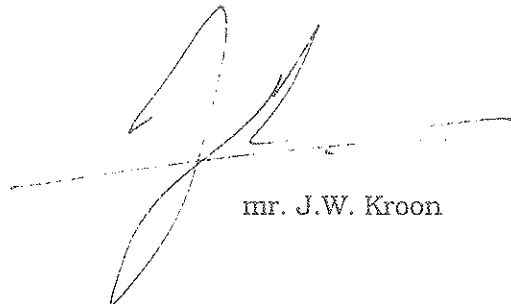
de werkgroep m.e.r. Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord

de secretaris

dr. N.W.M van Buren
voor deze drs. M. van Eck

de voorzitter

mr. J.W. Kroon

Utrecht, 27 juni 1995

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling en doel, beleid en besluiten	4
2.1 Probleemstelling	4
2.2 Beleidskader	4
2.3 Doel van het voornemen	4
2.4 Besluitvorming	5
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1 Algemeen	6
3.2 Varianten	6
3.2.1 Uitvoeringsvarianten	6
3.2.2 Aanleg, beheer en onderhoud van de waterkering	7
3.3 Aanpassingsalternatieven	7
3.3.1 Nulalternatief	7
3.3.2 Nulplusalternatief	8
3.3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief	8
3.3.4 Voorkeursalternatief	8
4. Bestaande milieutoestand en milieugevolgen	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Bodemgesteldheid	9
4.3 Grond- en oppervlaktewater	10
4.4 Flora, vegetatie en fauna; ecologische relaties	10
4.5 Landschappelijke aspecten	11
4.6 Cultuurhistorische aspecten	11
4.7 Energie en grondstoffen	12
5. Vergelijking van alternatieven	12
6. Leemten in kennis; evaluatie	12
7. Vorm en presentatie	13
8. Samenvatting van het MER	13

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 27 april 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 81 d.d. 26 april 1995
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied heeft het voornemen om het noordelijk deel van de Oostvaardersdijk tussen de Zuidersluis en Lelystad-Haven aan te passen. Ter ondersteuning van de besluitvorming over dit plan wordt milieu-effectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd; daartoe wordt een milieu-effectrapport opgesteld.

Voor het onderhavige dijktraject meent de Commissie dat in het milieu-effectrapport (MER) in het bijzonder de volgende onderwerpen aandacht behoeven:

- **veiligheids criterium**

Aangegeven moet worden of een overslagcriterium van 2 % noodzakelijk is voor het garanderen van de veiligheid.

- **nulalternatief**

Aangegeven moet worden of, in relatie hiermee, een nulalternatief tot de reële opties behoort.

- **nulplusalternatief**

Aangegeven moet worden of de mate van overslag door bijvoorbeeld verruwing van de dijk zodanig kan worden verminderd dat de veiligheid niet in het geding is.

- **inperking van de varianten**

Aangegeven moet worden hoe men tot een selectie van meest perspectiefrijke varianten is gekomen. Uitvoeringsvarianten kunnen betrekking hebben op maatregelen aan de dijk zelf, maar ook op maatregelen in het voorland en het achterland.

- **alternatieven**

Aangegeven moet worden hoe op basis van combinatie van uitvoeringsvarianten alternatieven zijn ontwikkeld.

- **milieugevolgen**

Bij de vergelijking van de alternatieven wat betreft hun milieugevolgen acht de Commissie de volgende aspecten het meest van belang:

- natuurbehoud en het benutten van potenties voor natuurontwikkeling;
- handhaving van de beleving van het buitendijkse water en het binnendijkse natte natuurgebied vanaf de kruin van de dijk.

1. INLEIDING

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied heeft het voornemen om het noordelijk deel van de Oostvaardersdijk tussen de Zuidersluis en Lelystad-Haven aan te passen. De huidige dijk is aangelegd in een periode waarin werd uitgegaan van aanleg van de Markerwaardpolder door inpoldering van het huidige Markermeer. De huidige dijk is derhalve als "binnendijk" gebouwd. Aangezien de inpoldering niet heeft plaatsgevonden, moet de waterkering worden aangepast om als buitendijk te kunnen dienen. Om dit voornemen te kunnen realiseren dient een dijkverbeteringsplan te worden opgesteld ex artikel 33 van de Waterstaatswet 1900. Ter ondersteuning van de besluitvorming over dit plan wordt milieu-effectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd en een projectnota/milieu-effectrapport opgesteld.

Per brief van 27 april 1995 stelde het College van Gedeputeerde Staten van Flevoland, als bevoegd gezag in deze procedure, de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER). De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in de Staatscourant van 26 april 1995 (zie bijlage 2). De belangrijkste projectgegevens zijn opgenomen in bijlage 3.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) aan te geven.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL, BELEID EN BESLUITEN

2.1 Probleemstelling

Veiligheidsproblematiek

Het MER dient per dijksectie een uitgewerkt overzicht te geven van de vereiste aanpassing van de dijk in relatie tot het gestelde veiligheids criterium dat de dijk bestand moet zijn tegen een hydraulische belasting die met een kans van 1/1000 per jaar voorkomt en een overslagcriterium van 2%.

Aangezien een aantal betrokken partijen hantering van een overschrijdingskans van 1/4000 jaar bij IJsselmeerdijken wenselijk achten, dient het MER een beschouwing te geven van het verschil tussen beide criteria en de uiteindelijke keuze te motiveren. Vervolgens dient te worden aangegeven in welke mate het aspect veiligheid aan de orde is bij het overslagcriterium van 2 %. De Commissie heeft de indruk dat genoemd percentage vooral ontleend is aan de praktijk van de rivierdijken, terwijl in het onderhavige dijkvak (met een andere opbouw en helling van het dijklichaam en een ander karakter van het achterland) wellicht met een ander percentage de gewenste veiligheid kan worden gegarandeerd.

Tot slot moet worden behandeld van welke technische randvoorwaarden en uitgangspunten voor de dijkverbetering wordt uitgegaan en hoe deze zich verhouden tot de gestelde veiligheidsnorm.

Funcities en waarden

Het regeringsstandpunt is dat naast het bereiken van de gewenste veiligheid ook het behoud en de versterking van landschappelijke-, natuur-, en cultuurhistorische waarden (LNC) een belangrijk uitgangspunt dienen te zijn. Om die reden maakt ook een analyse van de waardevolle elementen op en rondom de waterkering in termen van mogelijke bedreigingen en ontwikkelingspotenties onderdeel uit van de probleemstelling.

Daarnaast kunnen in de probleemstelling ook de mogelijkheden tot ontwikkeling van recreatie en andere functies worden betrokken.

2.2 Beleidskader

Vermeld dient te worden welke overheidsbesluiten reeds zijn genomen en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden kunnen stellen aan de betreffende besluiten waarvoor het MER wordt opgesteld. Naast een beschrijving van status en betekenis hiervan dient met name te worden beschreven in welk opzicht deze besluiten een randvoorwaarde voor de verdere besluitvorming vormen.

2.3 Doel van het voornemen

De startnotitie geeft de volgende omschrijving van het doel van het voornemen:

"Doelstelling van het project Dijkversterking Oostvaardersdijk-Noord is het verbeteren van het dijktraject, waarbij de veiligheid van het dijktraject aan de daarvoor geldende normen zal voldoen en landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden zoveel mogelijk worden ontzien en waar mogelijk versterkt. Tevens zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met functionele aspecten zoals visserij, verkeer en recreatie. Er wordt onderzocht waar aansluiting

bij landschapsontwikkeling, natuurbeheer en natuurontwikkeling mogelijk is. Uitgangspunt hierbij is dat versterking van nevenfuncties voor de initiatiefnemer niet tot extra kosten mag leiden."

Doelstellingen dienen te worden uitgewerkt in operationele en toetsbare termen. Het is van belang in het MER aan te geven in hoeverre de (uiteenlopende) doelstellingen onderling strijdig zijn (knelpunten) of elkaar juist kunnen versterken.

Op basis van het in §2.1 bedoelde beleidskader en de doelstellingen van het plan dient het MER een **visie** te beschrijven op de gewenste ontwikkeling van de Oostvaardersdijk¹. Daarbij dient nadrukkelijk aandacht besteed te worden aan de (gewenste) LNC-waarden en aan potentiële nevenfuncties (zoals recreatie en verkeer). Doel van de visie is het vroegtijdig inkaderen van de zoekrichting voor mogelijke oplossingen voor de aanpassing. Aandachtspunten daarbij zijn:

- de functie van de dijk in het omringende landschap; de identiteit van de Oostvaardersdijk als 'Flevo'dijk (zie §4.5);
- de potenties voor natuur(-ontwikkeling);
- mogelijkheden voor gebiedsfuncties zoals recreatie.

De visie kan worden uitgewerkt in deeltrajecten die op basis van de samenhang tussen dijk en landschap een eenheid vormen. De indeling in deeltrajecten dient daarbij gebaseerd te zijn op de hoofdkenmerken van de landschapsstructuur. In overeenstemming met de grootschaligheid van het polderlandschap zal in dit geval dus sprake zijn van een beperkt aantal deeltrajecten. De leidende principes, *natuurontwikkeling* en *recreatieve zonering*, genoemd in de startnotitie, dienen bij de visie een rol te spelen.

Beoordelingscriteria

De startnotitie geeft een aanzet voor een beoordelingskader. De beoordelingscriteria, waaraan getoetst kan worden bij het vergelijken van varianten en alternatieven, dienen in het MER per milieu-aspect uitgewerkt te worden, waardoor de effecten in onderlinge samenhang kunnen worden gewaardeerd.

2.4 Besluitvorming

In het MER dient te worden vermeld voor welk besluit het MER is opgesteld en door welke (overheids)instantie dit besluit zal worden genomen.

Evenzeer dient te worden aangegeven welke besluiten in een later stadium nog worden genomen om de voorgenomen activiteit te kunnen realiseren, zoals besluiten over ontgrondingen, inrichtingsplannen of eventuele bestemmingsplanwijzigingen.

1 Zie de *Handreiking Visie-ontwikkeling* van de TAW.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit is in de startnotitie nog niet omschreven als een concreet dijkverbeteringsplan. Het MER dient het proces te beschrijven, waarin de ruimte voor uitvoeringsvarianten wordt verkend en tot een selectie en combinatie van de meest perspectiefrijke varianten wordt gekomen.

Uitvoeringsvarianten kunnen betrekking hebben op de dijk zelf, maar ook op het voorland en het achterland, zeker in het geval een grotere mate van overslag wordt geaccepteerd (zie §2.1 en §3.3).

Door combinatie van (op elkaar afgestemde) uitvoeringsvarianten kunnen **aanpassingsalternatieven** voor het gehele dijktraject worden samengesteld.

3.2 Varianten

3.2.1 Uitvoeringsvarianten

Bij het uitwerken van uitvoeringsvarianten kan onder meer aandacht worden besteed aan:

maatregelen in het achterland

- mogelijkheden om het periodieke overslagdebiet te benutten voor de natuurontwikkeling in het Oostvaardersplassengebied;
- mogelijkheden om een eventuele binnenkade in het Oostvaardersplassengebied zo min mogelijk het effect van een ruimtelijke barrière te geven;
- completeren van de ecologische verbindingzone tussen de Lepelaarsplassen en de Oostvaardersplassen;
- mogelijkheden om lokale speciewinning voor de aanpassing te combineren met natuurbouw;

maatregelen aan het dijkprofiel

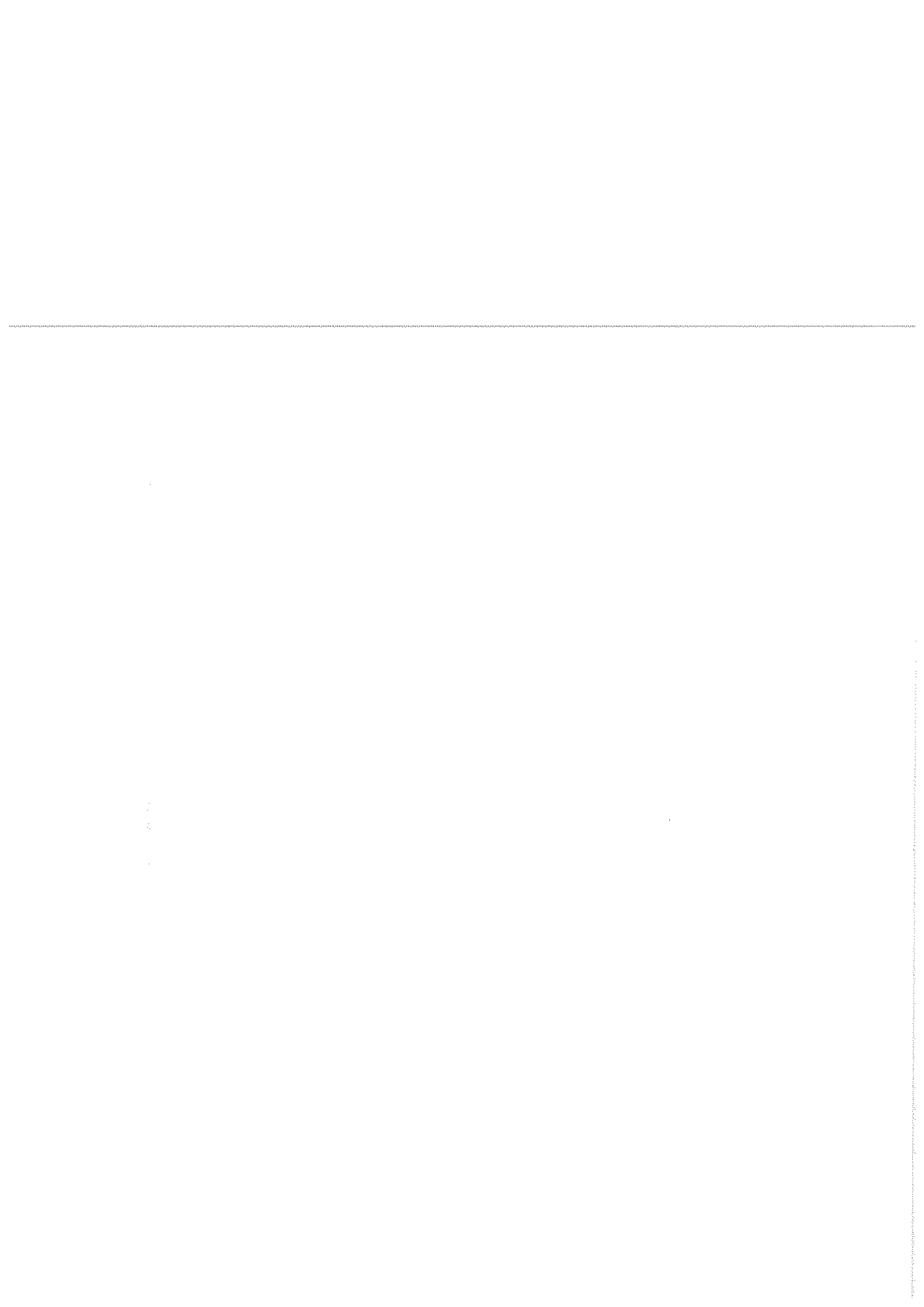
- zodanige vormgeving dat de beleving van het buitendijkse water en het binnendijkse natte natuurgebied vanaf de kruin van de dijk gehandhaafd blijft;
- continuïteit van de dijk als landschapselement ook bij de aansluiting op de aangrenzende dijkvakken;
- wijze waarop door de aanpassingsmaatregelen kan worden ingespeeld op de identiteit van de dijk;
- mogelijkheden voor het beperken van de negatieve effecten van het autoverkeer op de binnendijkse natuur;

maatregelen in het voorland

- mogelijkheden om door aanleg van bijvoorbeeld golfbrekers (onder of boven het winterpeil van het Markermeer) golfuwte te creëren voor watervogels en aquatische fauna in de zone langs de buitenteen van de dijk;

algemeen

- mogelijkheden om de verkeersveiligheid te bevorderen;
- het zo direct mogelijk koppelen van mitigerende en compenserende maatregelen aan de uitvoeringsvarianten.

Beschrijf de eisen die aan de afmetingen van de dijk worden gesteld (kruinbreedte, parkeermogelijkheden en dergelijke) voor de diverse gebruiksfuncties van de dijk.

Het MER dient globaal uitgewerkte profieltekeningen van de mogelijke oplossingen te bevatten om het verschil met het bestaande profiel te illustreren. Deze tekeningen dienen op schaal te zijn en voorzien van maten²⁾.

3.2.2 **Aanleg, beheer en onderhoud van de waterkering**

De aanpassingen kunnen op verschillende wijzen worden aangelegd, gebruikt en beheerd. Besteed in het MER aandacht aan:

- maatregelen tijdens de aanlegfase, gericht op het voorkomen van schade aan te behouden LNC-waarden;
- de aard, hoeveelheid en herkomst van het ophoog- en afdek materiaal;
- periode van aanleg (seizoen, duur en fasering) voor zover dit van belang is ter voorkoming van verstoring;
- de vormen van inrichting en beheer³⁾ die de beste mogelijkheden scheppen voor de gewenste natuurontwikkeling (onderwaterfauna; bermenvegetaties op het dijklichaam zelf).

3.3 **Aanpassingsalternatieven**

Het MER dient meerdere aanpassingsalternatieven te beschrijven, waaronder het meest milieuvriendelijke alternatief. Daarnaast verdient het aanbeveling om in het MER het voorkeursalternatief te beschrijven.

3.3.1 **Nulalternatief**

Aangegeven moet worden of een situatie, waarbij de dijk niet wordt aangepast, in relatie tot het doel van het voornemen (het gewenste veiligheidsniveau) een reëel alternatief is. Essentieel is de vraag of het hanteren van een overslagcriterium van 2 % noodzakelijk is voor het garanderen van voldoende veiligheid.

Hiertoe kan onder andere de hoeveelheid kwel onder maatgevende omstandigheden worden vergeleken met het maximaal verwachte overslagdebiet. Op basis hiervan wordt duidelijk in welke mate de Oostvaardersplassen een bergingsfunctie kunnen vervullen, terwijl tevens een indicatie wordt gegeven van de gevolgen op de natuur in de Oostvaarderplassen bij overslaand water.

Wanneer het nulalternatief een reëel alternatief blijkt, dient het in het MER als volwaardig alternatief te worden meebeschouwd. Is dit niet het geval, dan moet dit beargumenteerd worden aangegeven en kan worden volstaan met het beschrijven van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling als referentiesituatie.

2 De maatvoering dient zo te zijn aangegeven dat de ruimtelijke consequenties duidelijk zijn.

3 Het kan relevant zijn de belangrijkste principes van het toekomstige beheer in afspraken met de beheerder vast te leggen.

1
2
3
4

3.3.2 **Nulplusalternatief**

De huidige dijk is gelegen tussen twee unieke wateren. In de Oostvaardersplassen speelt dynamiek een belangrijke rol. Beschreven moet worden of er een alternatief mogelijk is waarbij met geringe aanpassingen wordt voldaan aan de noodzakelijke veiligheid, maar waarbij wel enige mate van overslag mogelijk is.

Hierbij kan gedacht worden aan het verruwen van de dijk. Tevens kan worden nagegaan of een verhoging van de kade tussen de Oostvaardersplassen en het aangrenzend landbouwgebied, in samenhang met handhaving van de bestaande situatie van de dijk een mogelijk te onderzoeken alternatief is.

3.3.3 **Meest milieuvriendelijk alternatief**

Meest milieuvriendelijk betekent dat het om een alternatief gaat, waarbij door gepaste maatregelen de LNC-waarden zoveel mogelijk worden gespaard en/of hersteld en verder ontwikkeld, binnen de in het MER ontwikkelde visie.

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) kan worden bepaald door bij de vergelijking van de uitvoeringsvarianten een groot gewicht toe te kennen aan (bepaalde) LNC-waarden. De keuze van gewichten voor het mma moet in het MER worden onderbouwd.

De Commissie acht in onderhavig gebied de volgende aspecten het meest van belang:

- natuurbehoud en potenties voor natuurontwikkeling;
- handhaving van de beleving van het buitendijkse water en het binnendijkse natte natuurgebied vanaf de kruin van de dijk.

3.3.4 **Voorkeursalternatief**

Geef aan hoe het milieubelang heeft meegewogen bij de selectie van het voorkeursalternatief.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

De **bestaande toestand** van het milieu moet worden beschreven voor zover deze door de aanpassing wordt beïnvloed. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door de te verwachten reikwijdte van de effecten en de wisselwerking met de omgeving. Dit betekent, dat per milieu-aspect de omvang van het studiegebied kan verschillen. ~~Voor zover in het gebied bepaalde autonome ontwikkelingen~~ plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, dient dit bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand te worden betrokken.

De Commissie adviseert, waar dat de inzichtelijkheid van de gevraagde informatie bevordert, in het MER duidelijk kaartmateriaal op te nemen.

Bij de beschrijving van de **gevolgen** dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen.

- Bij de beschrijving van de effecten dient behalve aan primaire effecten ook aan secundaire effecten aandacht te worden besteed.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk, permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn; of ze op korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie met andere effecten kan optreden.
- Aangezien in het onderhavige project naast de negatieve effecten ook positieve milieugevolgen aan de orde kunnen zijn, dienen beide in de effectbeschrijving te worden opgenomen.
- De manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald en omschreven, dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in een bijlage of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.
- Ter vermijding van overbodige uitwijdingen dient de beschrijving van de bestaande situatie van het milieu niet uitgebreider te zijn dan nodig voor een referentie bij het beschrijven van de milieugevolgen.
- De bestaande toestand dient beschreven te worden op basis van functionele samenhangen tussen verschillende (onderdelen van) ecosystemen van en rond de dijk.

De gevraagde informatie in §4.2 en §4.3 dient vooral als onderbouwing voor het gevraagde in de overige paragrafen.

4.2 Bodemgesteldheid

Het MER dient een beeld te geven van de bodemgesteldheid in het studiegebied zowel op land als onder water. Beschrijf voor ieder van de alternatieven:

- in welke mate (kwantitatief) grondverzet of vergravingen optreden;
- op welke plaatsen zetting optreedt, hoeveel dit is en in hoeverre dit van invloed is op de noodzakelijke dijkhoogte (overhoogte);
- in hoeverre aardkundig waardevolle gebieden worden aangetast door vergravingen;
- in hoeverre veranderingen in de bodemsamenstelling als gevolg van graafactiviteiten van invloed kunnen zijn op de vegetatie en fauna (aanbrengen zand, weghalen klei, vergroting/verkleining aandeel hard substraat).

4.3 Grond- en oppervlaktewater

Het MER dient een beeld te geven van de bestaande hydrologische gesteldheid in het binnendijkse gebied voor zover van belang vanwege de effectbeschrijving van de aanpassing. Aandachtspunten bij de effectbeschrijving zijn:

- de gevolgen van veranderingen in de dikte en weerstand van de deklaag (vergravingen) op de kwel (jaartotaal, fluctuaties);
- de verandering in kwaliteit en peil van het grond- en oppervlaktewater in de natte natuurgebieden, met name in relatie tot het voorkomen van waardevolle, kwetsbare waterorganismen, de rust- en foerageerfunctie van het gebied voor vogels en van (half-)natuurlijke vegetaties;
- de huidige effecten van overslag die optreden aan het dijklichaam (erosie), de landbouw (wateroverlast) en de natuur.

4.4 Flora, vegetatie en fauna; ecologische relaties

Biotische aspecten kunnen vanuit de invalshoek van natuur en landschap van belang zijn. De beschrijving dient zich weliswaar te concentreren op het gebied, dat direct door de aanpassing wordt beïnvloed, maar daarnaast is het van belang de ecologische samenhang in een groter verband in beschouwing te nemen. Besteed in ieder geval aandacht aan de gevolgen van de aanpassing, waaronder ook het eventueel optreden van wateroverslag naar de Oostvaarderplassen, op:

- aanwezige biotoop-typen als open water (diep/ondiep), oeverzone, overgang naar de dijk en het achterland in de polder;
- het voorkomen van flora, vegetatie en fauna in genoemde biotoop-typen en de betekenis die daaraan moet worden toegekend op verschillende schaalniveaus (Rode-lijstsoorten; bedreigde soorten en dergelijke);
- vogelpopulaties: perioden van het jaar en plaatsen waar vogelconcentraties te verwachten zijn, effecten hierop tijdens de werkzaamheden (onder andere rustverstoring) en na uitvoering ervan⁴;
- het ontstaan van waterbodemvegetatie en fauna als gevolg de aanleg van een golfbreker evenwijdig aan de dijk, voorland of een buitenberm en de gevolgen die dit al dan niet heeft voor de aanwezige en potentiële nieuwe vogelconcentraties (rust, foerageermogelijkheden);
- vergroting van de kans op verkeersslachtoffers door verhoging van de dijk; belangrijkste risicogroepen, risicotrajecten en mogelijke mitigerende maatregelen;
- (potentiële) ecologische relaties zowel loodrecht op als in de lengterichting van de dijk (ecologische verbindingzones); nagestreefde soorten relaties en motivering van te verbinden gebieden;
- effecten van wijziging van oppervlakte- en grondwaterrelaties (kwalitatief en kwantitatief) op de aanwezige natuur (zie §4.3);
- mogelijkheden voor natuurontwikkeling op en ter weerszijden van de dijk in relatie tot de gekozen aanpassingsalternatieven, in relatie tot de thans aanwezige natuurwaarden en de beleidsdoelstellingen die zijn geformuleerd voor dit gebied.

Geef in het geval van voorgestelde compenserende maatregelen steeds aan wat er naar verwachting al dan niet verloren gaat als gevolg van de werkzaamheden en

4 De periode van uitvoer van de werkzaamheden is van groot belang in verband met gebruiksfuncties van het gebied voor vogels (rui, doortrek, overwintering, broeden).

wat er voor in de plaats kan komen. Komt er elders iets vergelijkbaars voor terug of iets geheel anders? Specificeer dit naar soorten/soortdoelgroepen/ecosystemen. Geef aan de hand van maatschappelijk gebruikelijke waarderingsschalen (Rode lijst, 1 % norm en dergelijke) aan of het eventuele verdwijnen van soorten/soortgroepen of ecosystemen gelijkwaardig gecompenseerd wordt.

4.5 Landschappelijke aspecten

De beschrijving van de bestaande toestand dient te zijn gebaseerd op een visie op de betekenis van de deltdijk als landschapselement. Daarbij dienen de volgende punten aan de orde te komen:

- samenhang tussen dijk en landschap in de onderscheiden deeltrajecten;
- ruimtelijke kenmerken van het dwarsprofiel van de dijk in relatie tot de gewenste identiteit van de dijk;
- de mogelijkheid vanaf de dijk het rietland en water van de Oostvaardersplassen te beleven;
- de beleving van het begin- en eindpunt van dit dijkvak, waar de dijk landinwaarts buigt.

Toetsingscriteria voor het beoordelen van de gevolgen voor het landschap zijn:

- behoud van het uitzicht op zowel het Markermeer als op de Oostvaardersplassen vanaf de kruin van de dijk;
- het feit dat de dijk ter plaatse van de Oostvaardersplassen zo min mogelijk als onderbreking tussen het uitgestrekte binnendijkse natuurgebied en het Markermeer wordt ervaren;
- herkenbaarheid van de dijk als IJsselmeerdijk (waarbij, anders dan bij rivierdijken, met name buitendijkse maatregelen om de golfoploop te breken kenmerkend zijn);
- zo groot mogelijke continuïteit in het dijkprofiel, waarbij een contrast dient te bestaan tussen toegevoegde voorzieningen (zoals uitzichtspunten) en het dijkprofiel.

Om de veranderingen inzichtelijk te maken kunnen van relevante plekken (brede) dwarsdoorsnedes gepresenteerd worden, waaruit het verschil tussen de huidige en de toekomstige situatie blijkt.

4.6 Cultuurhistorische aspecten

In het MER dient beschreven te worden in hoeverre archeologische waarden door de aanpassing worden aangetast. Geef aan in hoeverre andere belangrijke cultuurhistorische elementen en structuren aanwezig zijn die door de aanpassing kunnen worden beïnvloed⁵. Per alternatief dient te worden aangegeven welke patronen en elementen verloren gaan of worden aangetast en wat de waarde daarvan is. Geef aan welke eisen dit stelt aan het ontwerp van de dijk (bijvoorbeeld door het handhaven van een visuele/ruimtelijke verbinding tussen het binnen- en buitendijkse deel van het complex).

5 De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek adviseert bij het vaststellen van de richtlijnen rekening te houden met de noodzaak van het uitvoeren van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie en bij het opstellen van het MER en het nemen van de besluiten met de resultaten daarvan rekening te houden.

4.7 Energie en grondstoffen

Aangegeven dient te worden of en hoe de varianten en alternatieven verschillen in het gebruik van energie en grondstoffen.

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieu-effecten van de uitvoeringsvarianten en de daarop gebaseerde aanpassingsalternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. In het bijzonder moet aandacht worden besteed aan de milieugevolgen die per alternatief verschillen.

Een verder aandachtspunt hierbij is de mate waarin de initiatiefnemer bij elk van de alternatieven zijn doel kan verwezenlijken.

De laatste regel van de doelomschrijving uit de startnotitie in beschouwing nemend (zie pagina 4 van dit advies) ligt het voor de hand in het MER ook de financiële consequenties van de alternatieven aan te geven⁶. Dit is in het kader van m.e.r. overigens niet verplicht.

6. LEEMTEN IN KENNIS; EVALUATIE

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd.

Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- de mate waarop dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt.

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma op stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen. Het verdient de aanbeveling om in het MER reeds een aanzet voor een dergelijk evaluatieprogramma en voor een monitoringprogramma op te nemen.

⁶ Het zal overigens niet altijd eenvoudig zijn eventuele "extra kosten" voor versterking van nevenfuncties eenduidig te onderscheiden, bijvoorbeeld ingeval sprake is van toepassing van het compensatieprincipe.

7. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderling vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- kaartmateriaal te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte geografische namen en een duidelijke legenda.

8. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming (zie de hoofdpunten van dit advies op bladzijde 1);
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm);
- kaarten en kaartmateriaal van voldoende schaal waarop onder andere inventariserende gegevens en de relevante verschillen (in milieugevolgen) tussen de locaties zichtbaar worden.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het
milieu-effectrapport
Dijkversterking Oostvaardersdijk Noord

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 27 april 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Provincie Flevoland

De Commissie voor de
Milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3560 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage	Postbus 55 8200 AB Lelystad Telefoon 03200-72411 Telefax 70638 Fax 03200-72590
Gekeken op:	28 APR. 1995	
nummer:	678-95	
dossier:	693-17m3 5X	
kopie naar:	Sc-pros-bphl	

Datum	Uw brief	One nummer	Bijlagen
27.APR.1995		MPV/95.004386/B	6

Onderwerp
Startnotitie m.e.r.-procedure
dijkversterking Oostvaardersdijk-Noord

Geachte commissie,

Hierbij zenden wij u, overeenkomstig artikel 7.12, derde lid, van de Wet milieubeheer, een aantal exemplaren van de startnotitie voor de m.e.r.-procedure Dijkversterking Oostvaardersdijk-Noord. De ontvangst van de startnotitie zal op 26 april 1995 in de Staatscourant en een aantal plaatselijke bladen worden bekendgemaakt. Een exemplaar van de advertentie tekst is ter informatie bijgevoegd.

Overeenkomstig artikel 7.14, eerste lid, van de Wet milieubeheer verzoeken wij u ons uiterlijk 28 juni 1995 te adviseren over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de griffier, de voorzitter,

H. Minikus J.C.J. Lammers

Inlichtingen bij
H. Koning
Doorkiesnummer
03200 - 72488

Bezoekadres
Viazarendreef 1
Lelystad

VERZONDEN 27 APR. 1995

